

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Конституція України від 28.06.1996 р. ВВР України. 1996. № 39. 56 с.
3. Висновок Консультативної Ради Європейських Суддів від 16.10.2015 № 18 «Позиція судової влади та її відносини з іншими гілками державної влади в умовах сучасної демократії». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU15092>
4. Судова реформа в Україні: що змінилось за три роки? URL: <https://dejure.foundation/library/sudova-reforma-v-ukraini-scho-zminylos-za-try-roky#>
5. Рішення Конституційного Суду України від 02 червня 2016 року № 1402 VIII у справі за конституційним поданням Верховного Суду України (Конституційності) окремих положень пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення Закону України «Про судову систему і статус суддів». URL: http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/2_p_2020.pdf
6. Судова реформа. URL: https://minjust.gov.ua/cat_414
7. Громадяни, які мають власний досвід спілкування із судами, довіряють їм. URL: <https://hcj.gov.ua/news/gromadyany-yaki-mayut-vlasnyy-dosvid-splilkuvannya-iz-sudamy-doviryayut-yim>
8. Голова Вищої ради правосуддя Андрій Овсієнко: Довіра до судової влади – це один з маркерів довіри до влади в цілому. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1051783/>

Алла Демичева,
доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат соціологічних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ЗАРАДИ БЕЗПЕКИ: АКТОРИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕКОВОГО МІСТА

Попри значний міжнародний досвід реалізації безпекових ініціатив на рівні міста, в Україні лише починає затверджуватися ідея безпекового міста, хоча очевидним є те, що відсутність загроз можна розглядати як невід’ємний атрибут міського простору. Концептуалізувати поняття «безпекове місто» доволі складно з причини його багатоаспектності. Дослідники Д. Рісдіана та Т. Сусанто, проаналізувавши західні наукові інтерпретації змістовного наповнення «безпекового міста», виокремили декілька провідних ідей щодо його трактування: фокус на проблемі злочинності в міських районах; це місто, яке завдяки інтеграції технологій та природного середовища підвищує ефективність процесів у галузі безпеки, щоб зменшити загрозу злочинності та терору, дозволити своїм громадянам жити в здоровому середовищі та мати простий доступ до медичної допомоги; концепція безпекового міста полягає також у створенні єдиного плану реагування на надзвичайні ситуації; визначальним чинником безпекового міста є соціальна взаємодія; це екологічно зелений та ефективний міський центр майбутнього з розвиненими інфраструктурами, такими як датчики, електроніка та мережі, що стимулюють стійке економічне зростання та високу якість життя; це місто, в якому городяни поінформовані про небезпеки у місті та ін. [Цит. за 1, с. 269].

Коли йдеться про безпекове місто, відразу виникає питання щодо того, чия компетенція стосується безпеки у місті чи від кого вона залежить як напряму, так і опосередковано. На наше переконання, безпекове місто не створюється лише поліцією, службою з надзвичайних ситуацій чи владою, а формується виключно у процесі активної взаємодії всіх зацікавлених сторін – міської влади, поліції, територіальної громади. Кожний з цих акторів має своє поле відповідальності, а результатом їх співробітництва і є створення безпекового комфортного міста. І якщо такі актори, як міська влада, служба з надзвичайних ситуацій, поліція сприймаються як традиційні, то громадський сектор лише в останні десятиліття позиціонує себе як потужний учасник формування безпекового міста. Про ці зміни у своїй роботі «Культура контролю. Злочинність та соціальний порядок у сучасному суспільстві» (2001 р.) розмірковує американський соціолог Д. Гарленд, зазначаючи декілька важливих моментів [2]. По-перше, соціолог стверджує про розвиток нового сектору регулювання злочинності та відповідно безпеки: приватні організації, що займаються запобіганням злочинів; створені локальними спільнотами утворення, які виконують переважно превентивні функції;

інституалізовані практики взаємодії різних органів влади, діяльність яких має відношення до забезпечення безпеки громадян. Д. Гарленд пише про те, що цей сектор поки що не є великим, але він швидко розширюється. По-друге, у місті, за Д. Гарднером, створюються мережі взаємодій, результатом співпраці і є безпека в місті. Тобто сфера контролю над злочинністю, створення безпекового міста вже не обмежується тільки інститутами державної кримінальної юстиції.

Безумовно, одним з акторів створення безпекового міста є правоохоронні органи, зокрема, поліція, яка наглядає за правопорядком, попереджує правопорушення та повинна сприйматися як сервісна служба, яка намагається відповідати запитам громадян у безпеці; Департамент пробачії впроваджує програми з реінтеграції засуджених осіб до життя у місті; центри безоплатної правової допомоги надають консультації громадянам у тому числі і з питань безпеки тощо. Одним з механізмів, який сприяє безпеці, є Community Policing (CP). Цей термін означає постійну взаємодію поліції та громадян заради створення безпекового середовища, причому слово «постійна» є дуже суттєвим, оскільки CP – це не певний захід чи проект, а філософія/стратегія співіснування акторів міста. CP – це підхід у щоденній роботі поліції, побудований на принципах постійної комунікації, де поліція та місцева громада відчувають спільну відповідальність за безпеку; поліція реагує на місцеві потреби, які визначає громада [3, с. 43]. Місцева поліція, існуючи у даній стратегії, враховує думку населення з питань безпеки та формує місцеві програми безпеки. Community Policing діє у Бельгії, Болгарії, Кіпрі, Литві, Чехії, Данії, Німеччині, Іспанії, Італії, Польщі, США та ін. Головна задача класичного поліцейського – реагувати на вже скоєні злочини, мета ж офіцерів CP разом із громадою створювати та підтримувати безпечне середовище.

Деякий час в Україні впроваджується програма «Сусідська варта», яка вже десятки років працює у Канаді, Сполучених Штатах Америки, а також в Молдові, Естонії тощо. Перша програма «Сусідської варти» була прийнята у США ще у 1972 р. Базується ця програма на взаємодії громад, місцевої влади і поліції, коли жителі з представником поліції слідкують за порядком разом. Громадянам надається інформація про підозрілі місця, на які необхідно звернути увагу, або місця, де систематично порушують закон, де є незаконний обіг наркотиків. Також, для того, щоб інформувати громадян щодо осіб/автомобілів/речей, які перебувають у розшуку, створюються спільні чати у месенджерах.

Роль влади та органів місцевого самоврядування полягає у забезпеченні матеріальних умов життєдіяльності міста – освітлення, нормальних доріг, ремонту аварійних будинків тощо, тобто безпечної інфраструктури. Ефективно і надійно функціонуючі системи міської інфраструктури гарантують щоденну надійну роботу міського транспорту, енергосистем, стабільне водопостачання, передачу та обробку інформації навіть в непередбачених і надзвичайних ситуаціях. Міська влада проводить діяльність у сфері благоустрою; забезпечує гідні умови для містян, що опинилися у скрутному становищі; запроваджує програми поводження з безпритульними тваринами; надає дозволу на встановлення дорожніх знаків, пішохідних переходів, «лежачих поліцейських», видалення зелених насаджень, розміщення об'єктів торгівлі; регулює діяльність у сфері цивільного захисту; забезпечує функціонування системи відеоспостереження тощо.

Інший аспект сучасного безпекового міста та відповідальність місцевої влади – це скорочення автотранспорту та пріоритет велосипедистам та пішоходам. Це пов'язано з безпекою як напряму, так і опосередковано. З одного боку, в ряді країн смертність від автомобільних аварій є однією з головних причин зменшення населення. З іншого, змінюється інфраструктура, змінюється і свідомість та повсякденні практики громадян. Кількість автомобілів в Україні значно нижча, ніж в Європі, але затори на дорогах величезні, громадський транспорт не є зручним для громадян, - все це впливає на відчуття дискомфорту містян. При цьому, існуюча транспортна система потребує впровадження нових, більш гнучких автоматизованих систем управління дорожнім рухом та наступних заходів з підвищення рівня безпеки міського автомобільного транспорту.

Щодо діяльності громадськості, то відома науковиця Джейн Джейкобс вже у першому розділі своєї книги «Життя та смерть великих американських міст» зазначає, що самі люди та їхні дії природно створюють атмосферу безпеки на вулиці; натомість, поліція куди меншою мірою може гарантувати спокій міста [4, с.23]. Активна міська спільнота через різноманітні міські партисипативні практики, соціальні проекти створює відчуття насиченого життя у місті, а, відповідно, і відчуття безпеки. Саме про відчувану безпеку, яка полягає у відчутті на суб'єктивному рівні, йде мова, коли певні місця (райони, житлові масиви, спо-

руди, промислові зони, будь-які місця у темний час тощо) у місті можуть викликати побоювання/страх. Група «Рейтинг» у моніторингу «Муніципальне дослідження» протягом шості хвиляв опитування намагалася зафіксувати рівень відчуття безпеки жителями обласних центрів, поставивши респондентам запитання «Чи відчуваєте Ви себе в безпеці, ідучи сам/сама додому після настання темряви у Вашому районі?». Отже, розглянемо відповідь на це запитання протягом шостої (2020) хвили моніторингу. Так, на питання отримано сукупно «Ні, я не відчуваю себе в безпеці» та «Ні, я почувуюся швидше в небезпеці»: Херсон (65 %), Миколаїв (56 %), Одеса (53 %), Запоріжжя та Кропивницький (по 52 %). Найбезпечовіше відчували себе жителі Хмельницького - 66 % (почувалися себе цілком та швидше безпечно - сукупно), Вінниці та Тернополя (по 64 %), Івано-Франківська (63 %) та Харкова (60 %) [5, с.143]. Окрім власне громадськості, потрібно відзначити громадські організації, які можуть реалізовувати певні недержавні програми з безпекових міст, залучати додаткові донорські кошти в місто, сприяти комунікації між городянами, владою, поліцією. На думку О. Настіної, експертки з розвитку безпеки в громаді, безпекова ініціатива – будь-яка ініціатива, ідея, проект, які пов'язані зі створенням у громаді безпечного для її мешканців середовища. Це може бути що завгодно – від сортування сміття, освітлення вулиць, встановлення відеокamer, оновлення тротуарів, облаштування пандусів до курсів самооборони для жінок, жестової мови для поліцейських та запровадження гендерно орієнтованого бюджетування [6]. Отже, децентралізація системи державного управління, розширення повноважень міських громад створюють додаткові можливості для посилення безпеки.

Таким чином, зазначаємо, що існування мереж взаємодії різних акторів, становлення громадськості у якості актора, який впливає на безпеку міста, орієнтовані на превенцію, запобігання злочинам та управління ризиками в даній області, на усунення потенційних криміногенних ситуацій в місті. У сучасному світі відсутня монополія щодо формування безпекового міста. В ньому знаходять вираження інтегровані зусилля всіх зацікавлених акторів, а метою є створення здорового та комфортного середовища. Розумне проектування безпечного міського простору – це зосередження уваги не на проблемі, а на тому, що спричинило певні загрози та усунення цих умов, переформатування міського простору та взаємодія зацікавлених у безпеці акторів.

1. Демичева А.В. Безпечні міста: український та світовий виміри. *Молодий вчений*. 2020. №11 (87). С. 268-272.
2. Garland D. The culture of control. Crime and Social Order in Contemporary Society. Chicago: The University of Chicago Press; Oxford: Oxford University Press, 2001. XIII, 307 p.
3. Шадська У. Безпека громади: пошук спільних рішень. Київ: Експертний центр з прав людини. 2018.154 с.
4. Джекобс Дж. Смерть и жизнь больших американских городов / пер. с английского Л. Мотылева. М.: Новое издательство, 2011. 460 с.
5. Шосте всеукраїнське муніципальне опитування, 25 січня - 17 лютого, 2020. URL: http://ratinggroup.ua/research/regions/shestoy_vseukrainskiy_municipalnyy_opros.html (дата звернення 20.02.2021).
6. Настіна О. Бюджетування безпекових ініціатив. URL: <https://cop.org.ua/ua/praktychni-instrumenty/biudzhetuвання-bezpekovykh-initsiatyv> (дата звернення 23.02.2021).

Ірина Єремєєва,
доцент кафедри
міжнародних відносин та туризму
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
Кандидат історичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ООН

Збільшення кількості міжнародних та локальних конфліктів у постбіполярному світі обумовило критичну необхідність пошуку нових методів їх врегулювання. Серед цих ідей концепція превентивної дипломатії, зважаючи на її виключно мирний характер, є найприйнятнішою.

Сучасна українська геополітична криза, пов'язана з анексією Криму та воєнною